

A POLITIKAI RÉSZVÉTEL DISKURZUSAI A MAGYAR FIATALOK KÖRÉBEN

Déri András

egyetemi tanársegéd

ELTE PPK, Felnőttképzés-kutatói és Tudásmenedzsment Intézet

ORCID 0000-0001-6716-5895

Szabó Andrea

tudományos főmunkatárs, egyetemi adjunktus

HUN-REN TK PTI, ELTE ÁJK, Politikatudományi Intézet

ORCID 0000-0002-7181-287X

Dol:

10.15170/PSK.2024.05.01.07

Publikálva: 2024.06.06.

Hivatkozás:

Déri, András – Szabó, Andrea (2024): A politikai részvétel diskurzusai a magyar fiatalok körében. *Pólusok*, 4(2), 95–118.

Támogatói információk:

–

A folyóiratban megjelenő írások a Creative Commons Nevezd meg - Nem Kereskedelmi - No Deratives 4.0 nemzetközi licenc alatt kezeltek.

Absztrakt

A fiatalok politikai részvételének különböző makro- és mezoszintű elméletei elsősorban azzal foglalkoznak, hogy ki és miért vesz részt politikai akciókban. Keveset tudunk azonban arról, hogy a fiatalok egyébként hogyan értelmezik ezeket a részvételi formákat, és hogy a tényleges részvételük ezen értelmezések mentén strukturálódik-e. Tanulmányunk célja, hogy bemutassuk, milyen diskurzusai azonosíthatók a politikai részvételnek Magyarországon, és melyek ezek közül a fiatalokra jellemzők. A kérdésnek különös jelentőséget ad, hogy a Covid-19 következtében kialakuló pandémia, amely majd két évre az online térre korlátozta a fiatalok mindennapi interakcióit és politikai aktivizmusát. Aszteroidahatás-hipotézisünk szerint a politikai részvétel új formái jelenhettek meg, amelyek átértelmezhetők az online és offline részvétel közötti korábbi dinamikát. A világjárvány harmadik hulláma után és a negyedik hulláma során hat fókusz-csoportos beszélgetést és 8 félig strukturált online interjút folytattunk, amelyeket diskurzuselemzéssel elemeztünk. Eredményeink szerint az aszteroidahatás következtében a fiatalok legalább részben újraértelmezték a politikai részvételt, és beemelték az arról való kommunikációt is a politikai részvétel jelentés mezejébe.

Kulcsszavak: beszédcselkvés, politikai részvétel értelmezése, fiatalok, Covid-19

Bevezetés

A szakirodalom, különösen a statisztikai jellegű megközelítések¹ alapján az ifjúság valahol a tinédzserkorban kezdődik és az érett felnőttkorban ér véget, azaz nagyjából 14–15 éves korunktól 28–30 éves korunkig tart. A nyugati országokban – és ebből a szempontból Magyarország is ide tartozik – ez a periódus összekapcsolódik a közép- és felsőfokú képzéssel, a munkába állással, valamint a párválasztással (a gyermekvállalással egyre kevésbé). Tehát egy nagyon izgalmas, pezsgő életszakasról beszélünk, amelyre a későbbi felnőtt élet majd minden szférája támaszkodik. Ebben az életszakaszban valójában mégis kevés olyan időszak regisztrálható, amelyben rendelkezésre áll az ifjúság meghatározó attribútuma: a szabadon felhasználható idő (leginkább a középiskolás és egyetemi időszakban). Jürgen Zinnecker német ifjúság-szociológus szerint épp az ifjúság időmoratóriuma az, ami képes hozzájárulni a társadalmi mozgalmak kialakulásához és fejlődéséhez, és elő tudja segíteni a politikai részvételt (Zinnecker, 2006 [1986]; Gábor, 2004). Szociológiai értelemben tehát nemcsak arról van szó, hogy az ifjúság „forrófejű”, így hajlamos az időnként radikális eszmék befogadására, hanem rendelkezik egy olyan karakterrel, amely kiemeli a többi társadalmi csoportból és a politikai részvétel egyik kulcsszereplőjévé teszi. Elvi szinten, a nyugdíjasokon kívül, ugyanis ők rendelkeznek a legtöbb szabadon felhasználható idővel. A forrásmobilizációs elméletek pedig épp ezért jelentős részben a fiatalokra alapozzák a közéleti, politikai részvétel hátterét.

A fiatalok részvétele a második világháború után, különösen 1968-tól került a társadalomtudományi érdeklődés homlokterébe. Magyarország ezen a téren sajátos helyzetű, mert az 1848-as polgári forradalom és szabadságharc óta a magyar progresszió központi szereplői épp a fiatalok voltak. Az 1956-os forradalom a magyar egyetemi szférából indult ki, ezért az államszocializmus 40 éve alatt a pártállami politikai elit rendkívül bizalmatlanul tekintett az „ifjúságra”, vizsgálatuk nem egyszerűen társadalomtudományi szükségszerűség, de politikai elvárás is volt (Oross 2021). Az 1989/1990-es rendszerváltás után fiatalok és politikai részvételük kutatása már inkább a mainstream tudományos folyamatokba illeszkedő tevékenységként értékelendő (Gazsó & Stumpf, 1992; Gazsó & Szabó, 2002; Szabó & Kern, 2011; Szabó, 2018; Marián, 2020). Ezekből a kutatásokból alapvetően egy általános apolitikusság és politikai apátia képe rajzolódik ki. A politika a kilencvenes évek elején is meglehetősen távol állt az akkori huszonévesektől; talán a 2000-es évek elején volt egy relatíve kedvező időszak, azonban 2010 után érdemi visszaesésről beszélhetünk (Szabó, 2018). Egyetlen csoport tűnt ki a fiatalság egészéből, az egyetemistáké és főiskolásoké (illetve az egyetemet végzetteké), akiknek a politikai érdeklődése markánsan eltért a többi csoportétól (Gazsó & Szabó, 2002; Oross & Szabó, 2012; Oross & Szabó, 2019).

¹ Eurostat: Youth, <https://ec.europa.eu/eurostat/web/youth>, utolsó hozzáférés 2024.05.13.

Ebben a helyzetben érkezett a Covid-járvány. Álláspontunk szerint a Covid-19, és következményei úgy érték a világot, mint egy aszteroida-becsapódás (ld. Déri & Szabó, 2021), megváltoztatta a világ normális rendjének röppályáját. Érvelésünk szerint az aszteroida-hatás olyan jelentős kulturális és életmódbeli változásokat okozott, amelyek felforgatták a korábbi világot. Beszélhetünk Covid előtti és Covid utáni világról. Böcskei és munkatársai (2023) nagyszabású kutatásai arra utalnak, hogy ez a változás különösen erősen tetten érhető a Covid mentális következményeiben, a tanulási kompetenciákban, az online világhoz, valamint a személyes érintkezéshez való viszonyban. Kevésbé érzékelhető azonban a mindennapi tevékenységekben (talán a kézmosást és néhány jelen tanulmány szempontjából kevésbé releváns kérdésekben).

A röppálya-módosítás nemcsak úgy általában változtatja meg a társadalomtudományi értelmezéseket, de konkrétan a politikai részvétel vonatkozásában hatványozottan érvényesült. 2020 kora tavaszától 2020 nyaráig, majd 2020 őszétől egészen 2021 júniusáig Magyarországon olyan rendkívüli jogrend lépett életbe, amely tételesen tiltotta a politikai participáció nyilvános formáit, így a részvétel ugyanúgy megváltozott, átalakult, mint az iskolai tanítás, vagy éppen a szórakozás. Hipotézisünk szerint ez az exogén hatás (Illés et al., 2020) arra készíthette a társadalom tagjait és ezen belül a szabadidővel rendelkező fiatalokat, hogy másként tekintsenek a politikai részvételre és átdefiniálják azt. Jelen tanulmányunkban ezt a folyamatot kívánjuk bemutatni empirikus adatok segítségével. Feltételezésünk szerint az aszteroida-hatásnak két, egymással összefüggő következménye lehetett:

- 1) megváltoztatta az online és offline részvétel mintázatait (Pelter, 2020, p. 2);
- 2) megerősítette a politikai részvétel egy korábban kevésbé tapasztalt diskurzusát: a részvétel kommunikatív cselekvésként való értelmezését.

Az ifjúság politikai részvételének elméleti megközelítései

A politikai részvételt általában úgy határozzák meg, mint „az állampolgárok politikát befolyásoló tevékenységét” (van Deth, 2021, p. 2). A fiatalok kiemelt vizsgálatát a szocializációs elméletek is indokolják, melyek szerint a formatív évek tapasztalatai (Dinas & Stoker, 2014) mélyen beágyazódnak az egyének későbbi viselkedésébe és attitűdjeibe. Emellett az ifjúsági életszakasz egyik meghatározó jellemzője a szabadon felhasználható idő (Gábor, 2004), ami alkalmassá teszi a fiatalokat az aktív politikai részvételre. Más elméleti megközelítések is a fiatalok aktívabb részvételét feltételezték. Jürgen Habermas (1990 [1962]) nagy hatású elméletében azt feltételezte, hogy a modern (állam)kapitalista politikai rendszer válsága a társadalmi részvétel és aktivizmus erősödéséhez vezet szerte Nyugat-Európában. Szerinte az

életvilág gyarmatosítása² kétféle stratégiát eredményezhet a társadalomban. Az állampolgárok valamilyen szempontból motivált részét erőteljes aktivizmusra ösztönözheti, míg másokat éppen arra készíthet, hogy kilépjenek a társadalomból. Habermas szerint az aktivista oldalon jelennek meg a különböző új társadalmi mozgalmak, amelyek leginkább feminista, zöld-, pacifista és diákmozgalmak formájában öltenek testet, és amelyek elsősorban a képzett, városi lakossághoz, leginkább a fiatalokhoz kötődnek. A fiatalok ugyanis a szakirodalom mobilizációs elmélete alapján (Szabó M., 1998) az egyik legfontosabb, ha nem a legfontosabb társadalmi csoportját, hátterét alkotják a társadalmi mozgalmaknak.

A társadalmi mozgalmak és tiltakozások szempontjából a fiatalok és ezen belül is az egyetemisták tehát kulcsszereplők, az utóbbi évtizedben mégis sorra jelennek meg azok az írások, amelyek szerint a fiatalok egyre skeptikusabbak és apatikusabbak (Henn et al., 2002). Ugyanakkor vannak, akik úgy vélik, hogy ezek a megállapítások generálisan nem igazak: sokkal inkább arról van szó, hogy a fiatalok is válogatnak, jobban meggondolják, hogy milyen cselekvési formában involválódjanak (Phelps, 2004). Politikai aktivitásukkor sokkal inkább haszonmaximalizálásra törekszenek, mint bármikor a korábbi időszakokban, azaz racionálisan láznak (Szabó, 2014).

A fiatalok politikai részvételének kutatása tehát, noha a részvételi szakirodalom kedvelt témája, valójában többek szerint sem rendelkezik kellően szilárd elméleti alappal. Ahogy arra fentebb utaltunk már az sem teljesen egyértelmű, hogy a fiatalok egyértelműen passzívnak tekinthetők-e, vagy csak a részvételi repertoár nem hagyományos módjai jellemzik őket (esetleg éppen aktivizálásra várnak – lásd az alvó polgár fogalmát Amnå & Ekman, 2014 vagy a racionális lázadás kifejezést Szabó és Orossnál (2017). Julia Weiss (2020) és Sarah Pickard (2019) e problémakört taglaló cikkében, illetve könyvfejezetében több problémás pontot is azonosítanak, amelyek megnehezítik a részvétel életkor szerinti vizsgálatát:

- az életciklus és a politikai szocializáció hatásainak nem kellően pontos elkülönítése (Weiss, 2020);
- a politikai részvétel definícióinak kérdése (amennyiben a kutatói operacionalizáció nem feltétlenül esik egybe a kutatás alanyainak értelmezésével, sőt, adott esetben a korcsoportok jellemző értelmezései között is lehet eltérés) (Weiss, 2020). Pickard (2019) ezt a definíció szemléltetőül függő változónaként írja le, és a kutató/alany szemponton túl hozzáteszi, hogy a politikatudomány és a politikai szociológia részvételmegközelítései sem feltétlenül esnek egybe. Pickard emellett azt is kritizálja, hogy a fiatalokat

² A politikai válság során a hatalom feléli azokat a kulturális hagyományokat, tradíciókészleteket, amelyekre a kapitalizmus építkezik. Éppen ezért a hagyományok csorbulása, a tradíciókészletek megtagadása lényegében az életvilág szociokulturális részének válságát hozza magával, ami összességében motivációs válságot eredményez a társadalomban (ezt nevezte Habermas az életvilág rendszer általi gyarmatosításának). Ennek következtében az életvilág egyes elemei átpolitizálódnak, a szociális kapcsolatok bürokratizálódnak.

magukat ritkán kérdezik meg, mit tekintenek részvételnek, illetve mit kívánnak elérni részvételükkel, illetve annak hiányával;

- az intézményes részvétel lehetőségeinek kérdése, és ennek korcsoportonkénti esetleges eltérései (Weiss, 2020);
- az életkor elképzelhetően csak az egyik befolyásoló tényező az olyan faktorok mellett, mint pl. a nem és az osztályhelyzet (Pickard, 2019).

Weiss ennek tükrében arra hív fel, hogy „tovább kell fejleszteni a politikai részvétellel ifjúságspecifikus magyarázatait és definícióit”, és ezeknek megfelelően, pontosabb operacionalizációval kutatni. (Weiss, 2020). Ilyen definíciós kérdésekkel (is) foglalkozik Pickard (2019), aki erősen kritizálja a politikai részvétel bináris (és általa önkényesnek vélt) kategorizálását konvencionális és nemkonvencionális jellegű típusokra³, elsősorban azok implicit értékelő (a normalitás határait kijelölő) jellege miatt, és az alábbi, tág definíciót javasolja: „A politikai részvétel magában foglalja mind az egyéni, mind a kollektív közös értékeket és cselekvéseket (online és offline) a közéletben és a magánéletben, amelyek szándékosan igyekeznek fenntartani vagy megváltoztatni a politikai, társadalmi vagy ökológiai viszonyokat egy közösségen belül, helyi, nemzeti vagy globális szinten (Pickard, 2019, p. 61).”

Mindezek jelzik, hogy vizsgálni szükséges, milyen csatornán keresztül és milyen formában (cselekvési repertoár) történik a fiatalok részvétele. Yannis Theocharis és Jan W. van Deth (2017) korábbi elméleti munkákat és empirikus kutatások eredményeit áttekintve, a különböző koncepciók és módszerek közötti közös nevező kialakítására törekedtek (Oross & Szabó, 2019). A különböző mérések egységesítése érdekében egy olyan fogalmi besorolást alakítottak ki, amely meghatározza, hogy tudományos értelemben mi tekinthető politikai részvételnek. Pickard (2019) ehhez képest egy „nem kimerítő”, némiképp önkényes, de így is egy 20–20 elemből álló listát mutat be illusztrációként a politikai részvétel választási és pártközpontú, illetve ezen kívüli formáiból (ld. p. 62).

Bár a politikai részvételt sok irányból megközelítették (ld. Weiss, 2020, p. 9), jelenleg keveset tudunk arról, hogy a fiatalok ténylegesen hogyan értelmezik ezt (Quintelier, 2007; Baek et al., 2012), emellett kevés olyan vizsgálat készült, amely empirikusan hasonlítani össze fiatalok és idősebbek részvételi mintázatait: a legtöbb ilyen megközelítés a cselekvési repertoárok adott módját vizsgálja minden korosztályra nézve: a legtöbb klasszikus szakirodalom ugyanis feltételezi, hogy a részvételi repertoár azonos az idősebb és a fiatalabb emberek esetében, vagy nem különíti el a különböző korcsoportok politikai részvételét (lásd a klasszikus szerzőket: Tilly, 1978; Tarrow, 1994; Snow et al., 2004). Véleményünk szerint azonban ez empirikusan nem alátámasztott állítás. A részvétel csatornája és formája (a cselekvések

³ A részvétel hibás konceptualizálására olyan példákat hoz, mint a választásokon kortárs csoporton nyomasztó vagy konformizmusból való részvétel, amely szerint nem tekinthető politikai cselekvésnek, szemben a tudatos nemválasztással, ami pedig tényleges részvétel.

repertoárja) eltérő lehet, amint azt a 21. század második évtizedében a fiatalok online részvételének középpontba állítása is mutatja (lásd Boulianne et al., 2020).

Theocharis és van Deth (2017) egy olyan fogalmi osztályozást dolgozott ki, amelyben az online részvétel a hagyományos offline részvétel mellett elkülönült formaként jelent meg. Lényeges azonban megjegyezni, hogy ebben a felosztásban nincs utalás a politikáról való beszédre (a kommunikáció szerepe csak az online részvételben jelenik meg). Egyes megközelítések a részvétel változó természetére és jelentésére összpontosítanak, főként az online részvételhez kapcsolódóan (Macnamara, 2012). Carpentier (2011) a részvételi formák maximalista megközelítése mellett érvel. A részvétel többirányú jellege szerinte magában foglalja a társak közötti beszélgetéseket és vitákat is (Carpentier, 2011, p. 18).

Általánosságban elmondható, hogy bár az ifjúsági politikai részvétel újraértelmezésének igénye egyre inkább jelen van a szakirodalomban (lásd még McAllister, 2020), az erre irányuló kísérletek elsősorban elméleti jellegűek, és kevésbé veszik figyelembe a részvétel személyes és interszubjektív értelmezéseit. Még a politikai részvétel személyes narratíváiról szóló kevés tanulmány is a meglévő részvételi modellekre épül (Engberg, 2000).

Véleményünk szerint a személyes értelmezésekre való összpontosítás hiánya az-
zal függ össze, hogy a klasszikus megközelítések a politika szűk fogalmával dolgoznak. Kallio és Häkli (2013) azzal érvel, hogy a politika szűk megközelítése konkrét kérdéseket, szereplőket és cselekvési módokat foglal magában, amelyek megkönnyítik annak megkülönböztetését, hogy mi a politika és mi nem az. E megkülönböztetések hátránya, hogy a politika leszűkül bizonyos típusú szereplőkre és ezekhez kapcsolódó cselekvésekre. Ezzel szemben a tágan értelmezett politika – az „életmódpolitika” – az önkifejezés és a közösségi tevékenység közvetlenebb formái felé tolja el a hangsúlyt (Kahne et al., 2014). Amellett érvelünk, hogy a politika széles körű értelmezése átformálja magát a politikát, és hatással van a politikai részvétel megközelítésére is. Úgy véljük, hogy a tág értelmezés magában foglalja politikáról való beszélgetést, így azt a részvétel egy formájának tekintjük.

Politikai részvétel, mint kommunikatív cselekvés

Az internet széles körű hozzáférhetősége és az online részvételi formák elterjedése még hangsúlyosabban vizsgálhatóvá tette a politikai részvétel kommunikatív formáit. A fiatalok intenzív online jelenléte nagy reményekhez vezetett online részvételüket illetően (Matthes, 2022). Ezzel kapcsolatos kutatások azt találták, hogy az online részvétel, beleértve a posztolást és a kommentelést, pozitívan kapcsolódik az offline (hagyományos) részvételhez (Gordon & Taft, 2011; Bakker & de Vreese, 2011; Oser et al., 2013), noha a kommunikáció, mint olyan nem volt a részvétel formájaként értelmezve. „A politikai véleménynyilvánításban részt vevő polgároknak a politikai én szélesebb repertoárját kell kialakítaniuk, ami a nem szándékos

állampolgári tanulás folyamatát indítja el, és a valós politikai cselekvésre gyakorolt tovagyrúzó hatásokhoz vezethet” (Skoric et al., 2016, p. 1834). Megjegyzendő az is, hogy Skoric és szerzőtársai “nagyobb fogalmi tisztánlátásra” szólítanak fel az online kommunikáció szerepének jobb megértéséhez.

Ezek a megközelítések különbséget tesznek a kommunikatív cselekvések és az állampolgári elkötelezettség között (Angyal & Fellner, 2020). Másrészt az online – kommunikáción alapuló – tevékenységeket egyre szélesebb körben fogadják el a részvétel lehetséges formáiként: a fent idézett tipológiában a részvétel hálózatos struktúrája a kommunikáció formáit is magában foglalja: “A digitálisan hálózatra kapcsolt részvételi aktusok [...] gyakran elválaszthatatlanok a részvétel hagyományos értelmezésétől.” (Theocharis, 2015, p. 5). A fiatalok és az online politikai beszélgetés esetét Vromen és mtsai (2015) vizsgálták, akiknek célja az volt, hogy feltárják, hogyan értelmezik a fiatalok a politikai szerepvállalást. Értelmezésük szerint a közösségi média változást hozott létre “a mindennapi politikai beszélgetés politikai szerepvállalásként való értelmezése felé” (Vromen et al., 2015, p. 92), mivel olyan tereket biztosított a viták számára, amelyek korábban nem léteztek. Fontos azonban jelezni, hogy ezen korábban nem létező terek nem szükségszerűen pozitív módon járulnak hozzá a demokratikus vitákhoz. A nagy tech-cégek kapuőri-cenzori szerepet tölthetnek be azáltal, hogy különböző, jellemzően nem nyilvánosan elérhető elvek alapján működő algoritmusok alapján szűrik az információkat (ld. pl. Gálik, 2018). Ezt a jelenséget szűrőbuboréknak is nevezhetjük (ld. Pariser, 2011), ami egy olyan online információs teret teremthet, „amelyben a felhasználónak fokozatosan csökken az esélye a sajátjától különböző álláspontok, vélemények megismerésére, és így végül egy téves valóságérzékelés csapdájába kerül, a demokratikus diskurzusok pedig polarizációjuk következtében elveszítik demokratikus mivoltukat” (Klein 2020, p. 92).

A politikai részvétel, mint kommunikatív cselekvés vizsgálatát tehát természetesen az internet jelenléte és az online részvételi formák elterjedése különösen magától értetődővé tette, azonban a cselekvésemleletek kommunikatív fordulata nem csak az online kommunikáció terén kínál értelmezési lehetőségeket. Azt, hogy a kommunikáció cselekvésként is értelmezhető, John Austin fektette le klasszikus művében (Austin 1990 [1962]). Állítása szerint a nyelvhasználat önmagában is cselekvés lehet: a nyelv valamilyen célt valósít meg és következményekkel jár. A beszédcselekvés során három aktust végzünk el: a lokúciós aktust (a kimondás maga), az illokúciós aktust (a megjelölt cselekvés), és a perlokúciós aktust (a hallgatóra gyakorolt hatás, pl. meggyőzés). John Searle (1969) az illokúciós lényegeket öt alapvető típusát különbözteti meg, az asszertívumot (a beszélő rábírása „a kifejezett proposíció igazságtartalmának kifejezésére”), a direktívumot („a beszélő megkísérli rávenni a hallgatót arra, hogy valamit megtegyen”), a kommisszívumot („a beszélőt egy jövőbeni aktusra bírja rá”), az expresszívumot („kifejez egy pszichológiai állapotot, melyet az

őszinteségi feltétel jelöl”) és a deklarációt („változást idéz elő bizonyos dolgok állapotában, és nyelven-kívüli intézményekre támaszkodik” [Pálffy-Madarász 2020, p. 16]).

Már ezek alapján is látható, hogy a világ dolgaira, beleértve a politikai helyzetet is, vonatkozó állásfoglalások javarészt az asszertív illokúciós lényeghez sorolhatók, amikor is a kimondó elkötelezi magát egy-egy állítás igazsága mellett. Hogy mindezt a politikai részvétel síkján is értelmezni tudjuk, Habermas egy másik nagyhatású elméletét érdemes idézni (amely erősen épít Austin megfontolásaira). Állítása szerint ugyanis (Habermas, 2011) a stratégiai (instrumentális) cselekvéseken túl, amelyek létrehozó-előállító jellegűek, a magasabb rendű kommunikatív cselekvések is vizsgálандók, amelyek a cselekvéskoordinációt teszik lehetővé a vita és a megegyezésre törekvés révén. (Felkai, 1993) A kommunikatív cselekvés tere az életvilág, amely két részből áll: a családi intimitás és a politikai nyilvánosság. A hagyományos megközelítésben a politikáról való beszéd a nyilvánosság [Öffentlichkeit] terében értelmeződött, amely „egy közvetítő kommunikációs rendszer a formálisan szervezett és az informális, személyes deliberációk között a politikai rendszer tetején és alján lévő arénákban” (Habermas, 2006, p. 415). Habermas azt állítja, hogy „ahogy az állam szerepe a »magánéletünkben« egyre nő, a közvéleményt egyre kevésbé érdekli a kormányzat, ehelyett a személyes és társadalmi erkölcsökre, a szabadidő eltöltésére és a fogyasztásra összpontosít. Ironikus módon éppen abban a pillanatban váltunk kevésbé érdeklődővé a politika iránt, amikor életünk egyre inkább »politizálódik« és egyre inkább irányítottá válik” (Kulynych, 1997, p. 318).

Az ezredforduló irodalma azonban egyre kevésbé véli tarthatónak ezt az állítást, azaz éppen azt képviselik, hogy a személyközi, akár a családi intimitás szférájában is egyre fontosabb a politikai beszéd szerepe: „a mindennapi politikai beszéd lehet az egyik legkönnyebben elérhető lehetőség a hétköznapi polgárok számára, hogy a mindennapi életükben megkonstruálják a társadalmi-politikai én fogalmát” (Kim & Kim, 2008, p. 58). Az idézett tanulmány szerzői mindezt a deliberatív demokrácia alapjaként tekintik: „A nyilvános deliberációkban való részvételhez tehát a polgároknak részt kell venniük a szokásformáló alapvető strukturáló folyamatban – vagyis a mindennapi politikai beszédben” (Kim & Kim 2008, p. 60). Más megközelítések azonban a politikai apátia magyarázataként tekintenek a családi intimitásba vándorló politikai beszédre. Nona Eliasoh klasszikus könyve (amelynek tézise a könyv címével is leírható: *Avoiding Politics: How Americans Produce Apathy in Everyday Life* [A politika elkerülése: Hogyan hozzák létre az apátiát az amerikaiak a hétköznapi életben]) azt állítja: „Minél szélesebb, nyilvánosabb a közönség, annál kevésbé beszélnek a politikáról: az állampolgárok köre szűkült, ahogyan nyilvános kontextusban beszéltek” (Eliasoph, 1998, p. 6). A felvázolt dilemmát talán azzal lehet feloldani, ha a részvétel kontextusfüggő jellegét hangsúlyozzuk: „Azt mondani, hogy a részvétel kontextusfüggő, nemcsak azt jelenti, hogy minden cselekvés potenciálisan részvétel, hanem azt is, hogy egyetlen konkrét cselekvés sem szükségszerűen részvételi aktus” (Kulynych, 1997, p. 339).

Ezzel együtt bizonyos, hogy az informális politikai beszéd vizsgálata megkerülhetetlen a politikai orientáció és a részvétel szempontjából. A részvételt és az (offline) kommunikatív cselekvést néha implicit és explicit módon is összekapcsolják; az implicit kapcsolat elsősorban a mások szóbeli meggyőzését foglalja magában a részvételre (lásd Verba & Nie, 1972, p. 31), míg az explicit kapcsolatok gyakran intézményesített kontextusra épülnek, és a részvételi döntéshozatal folyamataira összpontosítanak (Chang & Jacobson, 2010). Figyelemre méltó még Pickard (2019) fent részletesebben is leírt „nem kimerítő” listája, ahol a választási és pártközponitú részvételi formák közötti egyik típus az alábbi: „Politikai kérdések, pártok, politikások megvitatása barátokkal, kollégákkal, családtagokkal online és offline” (Pickard, 2019, p. 62). Noha erről a részvételi formáról a szerző nem ír többet, fontos látni azt a megközelítésbeli újítást, amelyet mi is megfontolandónak vélünk: a részvétel kommunikatív jellegét a középpontba állítani.

Összességében az látható, hogy a politikai részvételt, mint diszkurzív aktust ezzel együtt is jellemzően normatív, habermasiánus keretben értelmezi a szakirodalom. Az ettől eltérő megközelítések főként egy konkrét célt fogalmaztak meg: a részvételre való rábeszélést. Claggett és Pollock (2006) a részvétel formáiról arra a következtetésre jutott (a hagyományos megközelítések kritikájaként), hogy „a szavazásra való rábeszélés inkább hasonlít a politikai vitához, mint a kampányoláshoz” (Claggett & Pollock, 2006, p. 599). A szakirodalom alapján amellet érvelünk, hogy a részvétel, mint kommunikációs cselekvés dimenzióját mélyebben kellene elemezni/értelmezni. A fenti elméletek azt is jelzik, hogy a politikai részvétel konceptualizálása a politika tág értelmezése alapján bővíthető. Kutatásunk feltáró jelleggel azt vizsgálta, a politikai részvétel értelmezéseinek milyen diskurzusai azonosíthatók a társadalomban, különösen a fiatalok körében. Úgy véljük, hogy a kommunikációs cselekvés ugyanis különösen jellemző lehet az ifjúsági társadalomra. Ha igaz a politikától való elidegenedés tézis, akkor a politikáról való beszéd lehet egy olyan átmeneti részvételi forma, amely alig jár bármilyen erőfeszítéssel, nem szükséges hozzá elköteleződés, így a legkönnyebben megvalósítható, speciális részvételi forma lehet a politikával egyébként alig foglalkozó életkori csoportok számára.

Módszertan

Kutatásunk során két fázisban vettünk fel fókuszcsoportos beszélgetéseket, valamint félig strukturált interjúkat. Az első, 2021-es kutatás főbb témái a koronavírus-járványhelyzet hatásai, a (politikai, közéleti és civil) részvétel, valamint a demokrácia megítélése voltak⁴. Ezek elemzése témánk szempontjából elsősorban felderítő jellegű

⁴ A fókuszcsoportok részletes jellemzőit ld. a mellékletben. A csoportokban az adott településekről és közvetlen környezetükből érkező alanyok vettek részt: a budai csoportban budai kerületekben és a budai oldal gazdagabb agglomerációjában élők, a pesti csoportban pesti kerületekben élők, míg a fővároson kívüli csoportokban az adott városokban élők, és a városokhoz közeli kisebb településeken

volt, amely megalapozta a problémafelvetésünket. Kiinduló kérdésünk az volt, megfigyelhetőek-e jellemző különbségek a fiatalabb és az idősebb résztvevőink diskurzusai között. Az így azonosított, a következőkben bemutatott tendenciák mentén kialakított további kutatási kérdéseink megválaszolásához 2022 februárjában két fókuszcsoporthoz beszélgetést készítettünk budapesti, különböző tudományterületeken hallgató egyetemistákkal, valamint elemeztük egy interjúkutatás vonatkozó eredményeit, ahol összesen nyolc, 15 és 23 év közötti fiatallal készült félig strukturált, online interjú⁵. Az ezek során vizsgált kutatási kérdések az alábbiak voltak:

1. A politikai részvétel kommunikatív cselekvésként történő értelmezése valóban azonosítható-e a fiatalok diskurzusában?
2. Milyen diskurzusai azonosíthatók az online részvételnek a fiatalok körében?

Második kérdésünk indoka a pandémiás lezárások miatti megváltozó helyzet: miközben a szakirodalom korábban is ifjúságspecifikus részvételi formaként tekintett az online részvételre, a pandémiás lezárások ideiglenesen megváltoztatták a fiatalok online jelenlétének normatív értelmezését (ld. Déri & Szabó, 2021), így kíváncsiak voltunk rá, miként értelmezik az online részvételt a fiatalok egy olyan környezetben, ahol ez az elsődleges részvételi mód.

A fókuszcsoporthoz és a félig strukturált interjúk elemzéséhez a tematikus elemzés és a diskurzuselemzés kombinációját alkalmaztuk. Míg a tematikus elemzés lehetővé teszi "a különböző résztvevők perspektíváinak vizsgálatát, a hasonlóságok és különbségek kiemelését és előre nem látható felismeréseket hozhat", ez a módszer a nyelvhasználat és a narrativitás megközelítéseire nem tud reflektálni (Nowell et al., 2017, p. 2). A diskurzuselemzés, amely a beszéd vizsgálatán keresztül nyújt rendszerített bizonyítékokat a társadalmi folyamatokról (Wortham & Reyes, 2021), ezért segíthet a fogalmakból kirajzolódó jelentések rendszerét, és a nyelvi-megnyilatkozási stratégiák változatosságát, az egyes kitüntetett fogalmakat figyelembe venni (Glózer, 2007).

A probléma azonosítása: a részvétel diskurzusai

Mint fentebb jeleztük, a kutatásunk kiindulópontját egy 2021-es, a teljes népesség körében felvett fókuszcsoporthoz adatfelvétel másodelemzése adta. Általános

élők is részt vettek. A budai csoportban jellemzően középosztálybeli, szellemi munkát végző alanyok vettek részt, míg az alacsonyabb végzettségűekkel készített csoportos beszélgetések résztvevőinek társadalmi pozíciója vegyesebb volt: szakmunkás és vállalkozó alanyok mellett nyugdíjas és betanított munkás alanyok is részt vettek a csoportokban.

⁵ A fókuszcsoporthoz és interjúk jellemzőit ld. a mellékletben. A három kutatási fázis résztvevői között nem volt átfedés, minden adatfelvétel során más-más alanyaink voltak.

értelmezési keretként kijelenthető, hogy a csoportokban az erősebb gyakorlati bevonódás a politikába, nem túl meglepő módon (ld. Oross, 2016), inkább a helyi szintre vonatkoztatva merült fel. A direkt politikai akció (aláírás, tájékozódás) részben lokális ügyek kapcsán, részben a pártpolitizálás mentén jelent meg, emellett még a tüntetéseken való részvétel merült fel többeknél. Az online részvétel relevanciája a fiatalabb alanyainknál volt tapasztalható, elsősorban online petíciók aláírása kapcsán, illetve volt olyan idősebb résztvevő is, aki a fiatalabbaknak tulajdonította az aktívabb online részvételt. Ahol az online részvétel mélyebben felmerült, ott gyakran kapcsolódott hozzá közbeszéd romlásának diskurzusa, amit az anonimitással, illetve a pesti csoportban a szolidaritás hiányával magyaráztak.

A részvétellel kapcsolatos főbb diskurzusok az alábbiak voltak:

1. Az intézményesített részvétel: a részvétellel kapcsolatos legerősebb diskurzus természetesen a választásokon (olykor népszavazáson) való részvételé volt. Ez minden csoportban, és minden korosztályú résztvevőnél felmerült, olykor a véleménynyilvánítás narratívájában, de gyakran az apátiával kapcsolódott össze:

Hát én is elmegyek mindig szavazni, akkor is, ha nincs kire szavazni. (34 éves nő, Buda)

Nem aktív választási lehetőségek, hanem kész tények elé állítottak. (45 éves férfi, Pest)

2. Az érintettség diskurzusa: a budai csoportban egy középkorú nő a személyes kapcsolódást emelte ki a részvétel feltételeként:

Hát, ha valamiben ő úgy érzi, hogy érdekelt lehet. Ami aktuális dolog van az életében, ami őt megmozgatja egy adott cél érdekében. (52 éves nő, Buda)

3. Részvétel, mint morális felelősség:

Felelősek vagyunk az életünkért, a jövő generáció életéért. Tehát mindenféleképpen azt hiszem, hogy a közéletben, aki tud, részt kell venni. És igenis a politikában is, ha az ember tud szerepet vállalni, akkor meg kell tenni. (53 éves nő, Nyíregyháza)

4. A közpolitika figyelemmel követése:

Nincsen különösebb céloom, inkább azt figyelem, hogy nekik, az ő [gyerekeim, unokáim] jövőjük hogy fog alakulni. (64 éves férfi, Buda)

Online azért utánanézek dolgoknak. (26 éves nő, Buda)

Tájékozódás. Honnan tájékozódik az ember? (Pest⁶)

5. Részvétel, mint *kommunikatív cselekvés*: a kutatás egy látványos tanulsága volt, hogy (különösen fiatalabb alanyaink körében) a részvétel diskurzusa gyakran összekapcsolódott a kommunikációval.

Az egyéni vélemény, akár még kisebb körökben is fontos lehet, hogyha úgy érezzük, hogy egyes társaságba valaki elhúz valamilyen irányba, akkor esetleg felvilágosítani mindkét, a kormány és az ellenzéknek a nézete, hogy akár egy átfogó képet kap. (26 éves nő, Budapest 1)

Hát az, hogy beszélgetek valakivel a politikáról, az már politikai részvétel. Benne vagy a politizálásba. (28 éves férfi, Budapest 2)

Ha esetleg vannak barátaid, akikkel nem értesz egyet, megpróbálsz egy pohár bor mellett megbeszélni. Nem is kell meggyőződnöd esetleg a másikat, csak megérteni, hogy ő mit gondol. (29 éves férfi, Székesfehérvár)

A par excellence kommunikatív cselekvések diskurzusa tehát erősen megjelent szinte mindegyik csoportban, és különösen jellemző volt fiatalabb megszólalóinkra. Az ilyen irányú értelmezésekben felfedezhető a habermasi normatív megközelítés is. Feltételezhető, hogy a politikai részvétellként értelmezett beszédaktusok alapvetően (a searle-i terminológia alapján) asszertív illokúciós lényegűek, és céljukat tekintve (legalábbis bizonyos megszólalóknál) a kölcsönös megértés is kirajzolódik. Fontos azt is kiemelni, hogy a személyes beszélgetések itt (néhol expliciten is, de feltételezhető, hogy a további szöveghelyeken impliciten) a face-to-face interakciókra vonatkoznak, és szembeállíthatók az online interakciók színvonalának és sikerességének megítélésével.

Annak megállapítására, hogy a részvétel kommunikatív cselekvésként való értelmezése valóban megjelenik-e a fiatalok diskurzusaiban, 2022 februárjában két online fókuszcsoportot szerveztünk olyan egyetemi hallgatókkal, akik a szűrőkérdőívben átlagos vagy az átlagosnál kisebb politikai részvétellről számoltak be, valamint készítettünk nyolc félig strukturált interjút különböző háttérű fiatalokkal. Ezek eredményeiről a következőkben számolunk be.

A részvétel diskurzusai a pandémia tükrében

Az értelmezés kontextusai: Covid-helyzet

A Covid mint aszteroidahatás (Déri & Szabó, 2021) a fiatalok személyes narratíváiban erősen megjelentek. A fókuszcsoportos adatfelvétel elején, „bemelegítésként”

⁶ A nem pontosított résztvevők a leíratban nem voltak azonosítva.

végzett szóasszociációkban szinte minden esetben központi helyet foglalt el a változás koncepciója. Ennek jellemzőbb értelmezési kerete volt a bizonytalanság, de volt olyan megszólaló (21 éves férfi), aki a változásban rejlő lehetőségeket is kiemelte.

Az értelmezés kontextusai: a politika diskurzusai

A fiatal korcsoportokra általában véve a politika ambivalens megítélése volt jellemző a politizálás nem minden formája és fóruma elfogadott számukra. A politika sok esetben szorongás forrása – az online (közösségi) politikai kommunikáció alacsony színvonala, a gyakori online zaklatás eredményeként sokan kifejezetten tartózkodnak a politikai megnyilvánulásoktól. Más megszólalók pedig csak nagyon szűk körben, ráadásul azonos politikai véleményen lévő csoporttársak, ismerősök körében hajlandók egyáltalán politikával foglalkozni.

A politika jelentésének értelmezését általában egyfajta normatív konszenzus határozta meg: a fókuszcsoportos kutatás spontán asszociációiban egy olyan idealizált meghatározás rajzolódott ki, ami az állam irányításának és a közügyek intézésének konszenzusos módját helyezte középpontba, azaz a politika erősen szűk értelmezése összekapcsolódik az idealizált tág értelmezéssel:

Tulajdonképpen a népnek a gondolatait és igényeit képviselik azok, akik kiállnak az élére. (28 éves nő, 1. csoport)

Ezzel összefüggésben a részvétel a politika jelentésének fontos elemeként spontán is felmerült:

mint a politikai részvétel, hogy a véleménynyilvánítás az egy alapvető közügynek kéne, hogy legyen, hogy normális legyen, hogy hangsúlyozva legyen az, hogy ez fontos, hogy minden embernek van lehetősége meg, hogy milyen lehetősége van arra, hogy így részt vegyen ilyen általános közéleti kérdésekben. (20 éves nő, 1. csoport)

Elképzelhetően a normatív, az aktuálpolitikai tendenciáktól teljesen távol maradó konszenzus oka az lehetett, hogy a politika iránt nem különösebben érdeklődő, de magasabb kulturális tőkével rendelkező fiatalokból állt a csoport. Ezzel együtt heterogénebb fiatalokat vizsgáló interjúk kutatási fázisban is az látszott, hogy a politika értelmezésének nagyon erős diskurzusa mutat annak szűk, normatív értelme felé.

Online és offline részvétel

A politika és a politikai részvétel járványhelyezettel való összefüggéseinél természetesen központi kérdés volt az online térbe helyeződő politikai aktivitás. A személyes interjúk tanúsága szerint a fiatalok alapvetően távolságtartóan viszonyultak az online aktivitáshoz: jellemzően a közösségi médiában és számukra ismeretlen emberekkel

nem osztják meg politikai nézeteiket, véleményeiket. Ez a fajta bizalmatlanság a fókuszcsoportos adatfelvételben más negatív értelmezésekkel is összekapcsolódott. Az első csoport résztvevői között konszenzus volt a tekintetben, hogy a pandémiás lezárások miatt a még inkább online térbe húzódó politizálás tovább erősödő polarizálódást eredményezhet:

Az interneten, hogy úgy mondjam sokkal jobban megtalálják azokat a véleményeket, amikkel ő egyet fog érteni. És lehet, hogy ha lemenne a kocsnába, akkor azt mondaná neki a barátja, hogy ez egy hülyeség. (25 éves férfi, 1. csoport)

Résztvevőink az első csoportban konszenzusosan magasabbra értékelték az offline részvételi formákat még az olyan egymásnak nagyjából megfeleltethető tevékenységek esetén is, mint egy petíció aláírása. Ennek jellemző magyarázata a nagyobb befektetett energia és kockázatvállalás volt:

Ott van velem szemben mondjuk az aktivista, lát engem, elkönyvel tehát tud rólam – most időzójelben mondom – mesélni. (22 éves férfi, 1. csoport)

Egy megszólaló fogalmazott meg a csoportkonszenzusnak ellentmondó véleményt:

Én például nem gondolom úgy, hogy ha hogy is mondjam, hogy ha offline tesszük ezt meg, akkor ennek valami nagyobb vonzata, vagy ilyen jellegű következménye lenne, mert nem tudom mi lehet a legrosszabb? Az, hogy valaki látja, hogy valamihez hozzáadtam a nevemet? Én nem gondolom, hogy ez bármiféle olyan következményt vonna maga után, ami az én szempontomból negatív lenne. (25 éves férfi, 1. csoport)

A második csoportban halványabb volt az online formák lejjebb értékelése mentén kialakuló konszenzus, az emellett érvelő egyik résztvevőnk is hozzátette az ellenvéleményt megfogalmazó társát megerősítendő, hogy „A szó elszáll az írás megmarad”. Ezzel együtt általánosabb volt a személyes részvétel jelentősebbnek tulajdonítása, elsősorban az elszántság és az elköteleződés nagyobb mértékűnek feltevezésével. A hatást tekintve azonban nem volt teljes konszenzus:

Hát szerintem itt ez kicsit ilyen az elköteleződés szempontjából az, hogy ha valaki kimegy tüntetni az egy súlyosabb dolog, de ilyen impact szempontjából meg lehet az internetes véleménymegosztás egy – nem tudom – hatásosabb dolog. (23 éves nő, 2. csoport)

Összességében az látható, hogy az online történő politikai kommunikáció ismert a fiatalok számára, akik legalább passzív befogadóként találkoznak is időnként ezzel, azonban a megítélése jellemzően negatív (a gyenge pozitív diskurzusok közé tartozott a kommunikáció nagyobb hatékonysága és szélesebb körű elérhetősége). Ezzel

együtt már az online részvétel diskurzusai is jelzik, hogy a kommunikáció vizsgálata releváns lehet a politikai részvétel értelmezésében.

A kommunikatív cselekvés helye politikai részvétel értelmezéseiben

A politikai részvétel diskurzusaiban a fentiekkel összhangban konszenzuális elem volt a hagyományos, intézményesült részvételi formák jelenléte. A homogén női egyetemista csoportban mindezt elsősorban az aktivizmus diskurzusa keretezte, de volt olyan megszólaló is, aki a társadalmi felelősségvállalást emelte ki. Az első csoportban azonban már az első megszólaló spontán beemelte a kommunikatív cselekvés értelmezési körét is:

Egyrészt ugye a szavazás, de szerintem minden, ami tüntetésen való megjelenés vagy egyáltalán beszélgetés bárkikkel erről vagy tájékozódás már az is annak tekinthető, vagy kiállás egy-egy ügyért bármilyen módon. (28 éves nő, 1. csoport)

A személyes interjúk alanyai a politikát a szereplők, intézmények és viták kontextusában értelmezték, így a részvétel számukra csak a szereplők (pártok) által működtetett világ lehet, amelyhez nekik kevés közük van. Ezért vesznek részt a választásokon, mert számukra ez a *politika*. Ugyanakkor a politikáról szóló kommunikáció esetükben is gyakran, mind az érdeklődő, mind az elutasító narratívákban megjelent:

Igazából nem tudom, mert nem szeretek a politikáról beszélni, nem is nagyon tudom. Ezért sem avatkozok bele. Nem szoktam bekapcsolódni, amikor a barátaim erről beszélnek, általában ilyenkor csöndben maradok. (15 éves nő, interjú)

Igazából én követem a politikát, engem érdekel is ez a dolog, hogy miként zajlik Magyarország gazdasága meg ilyenek, és ezt a választási kampányt is teljesen végig követtem, ezért ebben elég jártas vagyok. Tudom, hogy a kortársaimat is nagyon érdekelte ez most, hogy ki hogy mit, ki miért jó, ki miért nem, ezt csomószor meg is vitattuk. Érdekes dolog. (17 éves nő, interjú)

A fókuszcsoportokban, ahol explicite is rákérdeztünk a kommunikáció részvételként való értelmezésére, a legerősebb diskurzusok a meggyőzési célú kommunikáció politikai részvételként történő értelmezése mentén alakultak ki (ez főként az első csoportra volt jellemző, véleménykülönbségek ott inkább abban voltak, hogy milyen kommunikációs helyzetek teremthetnek ilyen feltételeket). Egy hozzászólónk kifejezetten a habermasi kommunikatív cselekvés-koncepcióhoz hasonlóan fogalmazta ezt meg:

Nem az van, hogy csak ordítózunk egymással és csak kígyót-békát kiabálunk egymásra, hanem egy tiszteleten alapuló párbeszédet folytatunk, ütköztetjük a nézőpontunkat. (22 éves férfi, 1. csoport)

Szintén erősen megjelent egy, a hipotézisünknek ellentmondó diskurzus, amely szerint a politikáról való beszéd nem tekinthető részvételnek. A második csoportban az ennek egyedül ellentmondó résztvevőnk arról számolt be, hogy családi körben sokat beszélget politikai témákról, és a kommunikációt a habermasi normák jellemzik:

Azt hiszem, hogy ami a legfontosabb, dolog, amit megtanultam a szüleimtől az az, hogy nyitottan álljak hozzá ezekhez a dolgokhoz, és igazából mi is, amikor beszélgetünk egymással akkor nem valamelyik konkrét párt mellett vagy ellen próbálunk érvelni, hanem adott pártnak az adott tevékenysége, vagy elképélése, vagy gondolata, programja mellett, vagy ellen. (28 éves nő, 2. csoport)

Elképzelhető, hogy az a tapasztalat vagy elvárás, hogy a politikáról való kommunikáció sikeres, meggyőző lehet, hozzájárulhat a kommunikáció cselekvésként való értelmezéséhez.

1. táblázat: Részvétel, mint kommunikatív cselekvés: értelmezések

Megítélés	Jellemző diskurzusok	Jellemző idézet
Minden politikával összefüggő kommunikáció részvétel	Minden politikai kommunikáció potenciálisan befolyásolhat másokat	<i>Szerintem egy lazább beszélgetés is mondjuk egy kisebb közönség előtt levő beszélgetés is számíthat annak, merthogy azt nem tudhatjuk, hogy ezzel mekkora, tehát azzal, hogy igen, hogy mennyire befolyásoljuk a résztvevőket és, hogy ezzel egyébként mekkora hullámot indítunk el. (28 éves nő, 1. csoport)</i>
	Az online kommunikáció szerepe	<i>Szerintem az is politikai részvételnek számít, amikor a kommentháborúkba az emberek nagyon belemennek. (20 éves nő, 1. csoport)</i>
	Ok-okozati összefüggés a részvétel egyéb formáival	<i>Szerintem mindenképpen, mert az is segíti ezt az információ áramlást tehát, hogy mindenképpen hosszútávon hozzájárul az aktív részvételhez is. (28 éves nő, 2. csoport)</i>
Bizonyos kommunikációs helyzetek tekinthetők részvételnek	Ahol a jelentősebb befolyásolási potenciál adott	<i>Mondjuk egy baráti társaságban szerintem nem inkább, hogy ha egy olyan helyen, ami tényleg számottevő sok ember hallja-látja, esetleg megjelenik valahol, az már inkább. (21 éves férfi, 1. csoport)</i> <i>ennek a nyilvánosságától függ, hogy ha tényleg egy podcast keretében megy le, akkor akár mondhatjuk, hogy igen, de hogy ha csak 4-5-en összeülnek, és még ha kulturáltan is beszélgetnek, és akár a nézőpontjaikat ütköztetik lehet, hogy az meg nem. (25 éves férfi, 1. csoport)</i>
Nem tekinthető részvételnek	A véleménynyilvánítás és a részvétel elkülönítése	<i>Ha mondjuk szóba hozzuk, hogy XY én erre szavaztam, akkor igazából még csak véleményt mondunk, de, hogy ha meg is tesszük, elmegyünk pl. szavazni, beikszeljük az adott kis négyzetben, hogy kire szeretnénk szavazni és bedobjuk az urnába, az már egyfajta politikai megnyilvánulás a részünkről. (21 éves nő, 2. csoport)</i>

Forrás: saját szerkesztés.

Összességében azt láthattuk, hogy a részvétel és a nem részvétel közötti határvonalon a kommunikáció vonatkozásában fókuszcsoporthoz tartozó beszélgetésekben a célorientációban mutatkozott meg. A politikáról való beszélgetés résztvevőink szerint nem politikai részvétel, ha véleményt fejez ki, és nincs egyértelmű célja. A

célirányos, elsősorban meggyőzésre irányuló kommunikáció azonban sok esetben erősen össze tud kapcsolódni a részvétel diskurzusaival. Természetesen azt csak hipotézisként állíthatjuk, hogy ez a vírushelyzet miatti bezárkózásnak, és a személyes kapcsolatok felértékelődésének a politikai részvétel percepciójára gyakorolt hatásként értelmezhető (lásd Böcskei et al., 2023), azonban, ha ezt a személyes élet (az egészségügyi döntések) ideiglenes explicit politizálódásának kontextusában értelmezzük, logikus következtetésnek tűnik személyközi politikai kommunikáció jelentőségének (nem szükségszerűen tartós) felértékelődése.

Összegzés

Tanulmányunkban ahhoz a diskurzushoz kívántunk hozzájárulni, amely a magyar fiatalokat apolitikus, passzív, érdektelen társadalmi csoportként írja le. Ezt a sztereotíp képet a politikai részvétel (illetve ennek kontextusaként a politika) értelmezésének kritikai vizsgálatával igyekeztünk árnyalni, amely új szempontokat eredményezhet a politikai részvétel megközelítéseihhez.

Kiindulópontunk az volt, hogy a koronavírus-járvány és az életvilág vele járó ideiglenes, de radikális átalakulása a fiatalok (mint ezen átalakulás kiemelt elszenvedői) politikai részvételtől alkotott nézeteire is hatással lehet. Ezt a hatást általánosságban aszteroida-hatásként definiáltuk. A politikai részvételnek álláspontunk szerint három lehetséges stratégiája alakulhatott ki a világjárvány idején: (1) a politikai részvétel általános elutasítása, egyfajta be- és elzárkózás (teljes apolitikusság), (2) a politikai részvétel áthelyezése az online térbe (tehát részvétel-transzformáció), és/vagy (3) a politikai részvétel újraértelmezése (tehát részvétel-definiálás). Elemzésünk azt mutatta, hogy az első és a harmadik stratégia azonosítható a fiatalok részvételtől alkotott diskurzusaiban. Fontos és egyértelmű tanulság, hogy a várakozásokkal ellentétben az online részvétel megítélése a fiatalok körében jellemzően kifejezetten negatív volt, ezzel szemben a részvétel személyközi kommunikációként való értelmezése, ha nem is egységesen, de kíváncsabb és hatékonyabb stratégia-ként értelmeződött. Ezt a jellegzetességet érdemes a későbbiekben még részletesebben, akár kvantitatív módszerekkel tovább vizsgálni.

Kutatásunk során, miután azonosítottuk, hogy releváns a részvétel diskurzusait az életkor szempontjából vizsgálni, két kérdésre kerestük a választ.

1. A politikai részvétel kommunikatív cselekvésként történő értelmezése valóban azonosítható-e a fiatalok diskurzusaiban?
2. Milyen diskurzusai azonosíthatók az online részvételnek a fiatalok körében?

A máshol részletesebben elemzett interjúk kutatás (Szabó & Déri, 2023), valamint más empirikus bizonyítékok (Kitanova, 2020) arra utalnak, hogy a politikai részvétel kommunikatív értelmezése elsősorban középosztályi pozíciót feltételez. Az

első kutatási kérdésünkre így részlegesen megerősítő választ adhatunk: a fiatalok diskurzusában megjelenik a kommunikatív cselekvéssel összefüggő részvétel-értelmezés, azonban az nem jelenthető ki egyértelműen, hogy ez kifejezetten őket jellemző diskurzus. A középosztályi fiatalok esetében mindenesetre a politikáról való beszéd is értelmeződhet a politikai részvétel egy formájaként, azaz tulajdonképpen beszédaktusként. Míg a klasszikus elméletek a részvétel [offline] kommunikációként való értelmezését többnyire a politikai cselekvésre és részvételre való explicit felhívásokra korlátozzák, kvalitatív kutatásunk azt mutatta, hogy a részvétel diskurzusai gyakran magukban foglalják a mások kommunikatív befolyásolását is. Éppen ezért véleményünk szerint komoly potenciál van a beszédaktus-elmélet politikai részvételre való alkalmazásában, amennyiben a (korábban bemutatott searle-i fogalomhasználat szerinti) asszertívum illokúciós lényege egyértelműen azonosítható volt az elemzett diskurzusokban.

Feltételezhető, hogy a részvétel explicit beszédaktusként való szubjektív értelmezése összefügghet a szoros személyközi kapcsolatok növekvő jelentőségével, ami valószínűleg a világjárványhoz kapcsolódó társadalmi izolációval áll kapcsolatban. Ebben a kontextusban feltételezésünk szerint a politika megvitatása és a politikában való részvétel így kvázi szinonimaként volt kezelhető.

Második kutatási kérdésünkre a szakirodalmi konszenzusból fakadó várakozásoknak részben ellentmondó eredmények születtek. Az online részvétel megítélése elsősorban az alacsonyabb fokú elköteleződés miatt jellemzően negatív volt, miként a polarizáció szempontja is felmerült a negatív diskurzusokban (különösen érdekes ez az eredmény annak tükrében, hogy Böcskei és munkatársai (2023) azt találták, a járvány erősen hatott az online térben eltöltött időre. A túl sok online idő, úgy tűnik, leértékelhette az ott végzett tevékenységeket). Az online részvétellel kapcsolatban kevésbé volt konszenzuális a hatékonyság megítélése: a potenciálisan nagyobb közönség és az online kommunikáció maradandósága mentén azonosíthatóak voltak az online részvételi formákat e tekintetben magasabbra értékelő vélemények is. Ezzel együtt is úgy tűnik, hogy az online szerepvállalás legfeljebb a fiatalok politikai részvételről szóló diskurzusainak perifériáján szerepel. Ezzel szemben a politikáról való beszéd a politikai cselekvés érzékelhető formájává vált. Ebben az értelemben a részvétel, mint kommunikatív cselekvés elsősorban a mások befolyásolására irányuló megnyilatkozásokban értelmeződik, azonban vannak olyan diskurzusok is, amelyek ennél tágabban értelmezik ezt, és mindennemű politikai beszéd potenciális befolyásoló hatása mentén részvételként tekintenek az ilyen jellegű megnyilatkozásokra. Ha ezt a megállapításunkat más tudományos eszközrendszerrel is meg tudjuk erősíteni, az a politikai részvétel aszteroida-hatásaként is értelmezhető, hiszen más értelmezési keretet hoz létre a korábbiakhoz, a Covid-előtti világhoz képest.

A részvétel beszédaktusként való értelmezése gyakran kapcsolódott a politikai polarizáció észleléséhez (Green et al., 2020; Rovny et al., 2022), amit az online kommunikáció erősít, míg az offline politikai beszéd potenciálisan csökkenthet.

Összességében kijelenthető, hogy a klasszikus elméletek kiterjesztése mindenképpen hasznos lehet a politikai részvétel mindennapi diskurzusainak értelmezéséhez, noha a várt kapcsolódás a fiatalok diskurzusaihoz nem rajzolódott ki egyértelműen, inkább a középosztályi helyzet hatásait tapasztaltuk erőteljesebben. Ezzel együtt a beszédaktusok gondolatához (Austin, 1990; Searle, 1969) való visszatérés hasznos értelmezési keretet nyújthat, mivel a fókuszcsoporthoz tartozó megfigyelt részvételi diskurzusokban az asszertívum illokúciós lényege egyértelműen azonosítható volt. Ez annyiban is újdonság, hogy a politikai részvétel klasszikus irodalma legfeljebb a direktívummal állítható rokonságba (a kampányolás, mint valamilyen konkrét politikai cselekvésre való rábeszélés, meggyőzés részvételeként való értelmezésével).

Mindezek alapján Theocharis és van Deth (2017) kommunikációval összefüggő megközelítésének „feje tetejéről a talpára” történő állítását javasoljuk az eredményeink tükrében. Véleményünk szerint az általuk azonosított digitális részvétel a kommunikatív cselekvések egy altípusának tekinthető, amelyek mellett az offline személyközi kommunikáció csatornáit és üzeneteit is vizsgálni érdemes. Természetesen ezen állításunkat érdemes más társadalmi rétegekben és más országokban is tesztelni.

Mindezekkel együtt kutatásunk paradox képet mutat. Miközben a részvétel kommunikatív cselekvésként való azonosítása egyértelműen megjelent a középosztálybeli fiatalok diskurzusában, mindez nem járt együtt a politika tág értelmezésével: a tudatos politikai részvétel a legalapvetőbb formákon túl (pl. részvétel a választásokon) ritka. A politikai beszéd tehát jelen van a középosztálybeli fiatalok életvilágában, a politikáról való beszéd így a szűk értelemben vett politikán kívüli részvételi formává válik. Az a tény, hogy nagyon kevés empirikus szakirodalom van erről a témáról, erősíti azt a feltételezést, hogy a világhírványhelyzetnek ebben katalizátor szerepe lehetett.

Fontos további kutatási irányokat jelöl ki annak vizsgálata, hogy a részvétel kommunikatív cselekvésként való értelmezése vajon a korrallal vagy egyéb társadalmi-gazdasági változókkal mutat erősebb összefüggést (eredményeink azt sugallják, hogy a középosztálybeli státusz és a politikai hírek követése is legalább akkora szerepet játszhat ebben, mint az életkor), illetve, hogy a diskurzusok és a tényleges szokások mennyiben feleltethetők meg egymásnak.

Függelék

M1 táblázat: A fókuszcsoportok jellemzői⁷

Helyszín	Dátum	Formátum	Nem	Végzettség	Életkor
1. fázis					
Budapest 1	15/06/2021	Face-to-face	5 férfi +5 nő	Egyetemi diploma	26-65
Budapest 2	02/07/2021	Face-to-face	5 férfi +5 nő	Érettségi	35-62
Székesfehérvár	25/06/2021	Face-to-face	5 férfi +5 nő	Érettségi	32-65
Nyíregyháza	29/06/2021	Face-to-face	5 férfi +5 nő	Legfeljebb érettségi	25-65
2. fázis					
Online 1	02/02/2022	Online	3 férfi + 2 nő	Egyetemi hallgató	20-28
Online 2	02/02/2022	Online	5 nő	Egyetemi hallgató	20-25

Forrás: saját szerkesztés

M2. táblázat: A félig strukturált online interjúk alanyainak jellemzői

Dátum	Nem	Életkor	Településtípus	Végzettség
2022.05.30	Nő	23	Főváros	Felsőoktatási/egyetemi hallgató
2022.05.25	Nő	20	Főváros	Felsőoktatási/egyetemi hallgató
2022.05.30	Férfi	20	Főváros	Felsőoktatási/egyetemi hallgató
2022.05.30	Férfi	18	Főváros	Középiskolás diák
2022.06.08	Nő	23	Főváros	Felsőoktatási/egyetemi hallgató
2022.06.07	Nő	17	Község	Középiskolás diák
2022.05.26	Nő	15	Kisváros	Általános iskolás diák
2022.06.01	Férfi	17	Főváros	Középiskolás diák

Forrás: saját szerkesztés

Irodalomjegyzék

- Amnå, E. & Ekman, J. (2014). Standby citizens: Diverse faces of political passivity. *European Political Science Review*, 6(2), 261–281. doi:10.1017/S175577391300009X
- Angyal, E. E. & Fellner, Z. (2020). How are online and offline political activities connected? A comparison of studies. *Intersections*, 6(2), 81–98.
- Austin, J. L. (1990 [1962]). *Tetten ért szavak*. Akadémiai Kiadó.
- Baek, Y. M., Wojcieszak, M. & Delli Carpini, M. (2012). Online versus face-to-face deliberation: who? Why? What? With what effects? *New Media and Society*, 14(3), 363–383. doi: 10.1177/1461444811413191.

⁷ Szervezési okokból az online csoportokban több nő vett részt, mint férfi, ez elsősorban azzal magyarázható, hogy a felsőoktatásban felülreprezentáltak a nők, és alanyaink főként bölcsészettudományi képzésekről kerültek ki, ahol az arányok még egyenlőtlenebbek. Ennek következtében úgy döntöttünk, hogy egy homogén női csoportot és egy heterogén, férfiakból és nőkből álló csoportot hozunk létre. A női csoportnak női moderátora volt.

- Bakker, T. P. & de Vreese, C. H. (2011). Good news for the future? Young people, internet use, and political participation. *Communication Research*, 38(4), 451–470. doi: 10.1177/0093650210381738.
- Boulianne, S., Lalancette, M. & Ilkiw, D. (2020). 'School strike 4 climate': social media and the international youth protest on climate change. *Media and Communication*, 8(2), 208–218. doi: 10.17645/mac.v8i2.2768.
- Böcskei, B., Fekete, M., Nagy, Á. & Szabó, A. (2023). *Maszkon túl. Generációs koronavírus- és válság-megélések vizsgálata több kutatási módszer együttes alkalmazásával*. Gondolat Kiadó.
- Carpentier, N. (2011). *Media and Participation: A Site of Ideological-Democratic Struggle*, Intellect/University of Chicago Press.
- Chang, L. & Jacobson, T. (2010). Measuring participation as communicative action: a case study of citizen involvement in and assessment of a city's smoking cessation policy-making process. *Journal of Communication*, 60, 660–679.
- Claggett, W. & Pollock, P.H. (2006). The modes of participation revisited, 1980-2004. *Political Research Quarterly*, 59(4), 593–600.
- Déri, A. és Szabó, A. (2021). Generációs kihívás a poszt-Covid időszakban. *Szociológiai Szemle* 31/4 pp. 4–27.
- Dinas, E. & Stoker, L. (2014). Age-Period-Cohort analysis: a design-based approach. *Electoral Studies*, 33/2014, 28–40.
- Eliasoph, N. (1998). *Avoiding Politics: How Americans Produce Apathy in Everyday Life*. Cambridge University Press.
- Engberg, L. (2000). *Reflexivity and Political Participation: A Study of Re-embedding Strategies*. Roskilde Universitet, Roskilde, Vol. 34.
- Felkai, G. (1993). Kritikai megjegyzések a habermasi cselekvésemléthez, *Szociológiai Szemle*, 3-4, 45–59.
- Gábor, K. (2004). Globalizáció és ifjúsági korszakváltás. In Gábor K., & Jancsák Cs. (szerk.). *Ifjúsági korszakváltás – Ifjúság az új évezredben*. Belvedere.
- Gálík, M. (2018). Emitt a gépek s számok titkai! – Töprengések a hírmédiában megjelenő kommunikációs buborékról. In Csordás T., & Varga Á. (szerk.), *MMDC terelő – Tanulmányok a marketing-, média- és designkommunikáció területéről*. Budapesti Corvinus Egyetem, 9–16.
- Gazsó, F. & Stumpf, I. (1992, szerk.). *Vesztesek. Ifjúság az ezredfordulón*. Ezredforduló Alapítvány.
- Gazsó, T. & Szabó, A. (2002). Társadalmi közérzet, politikához való viszony. In Szabó, A.; Bauer, B.; Laki, L. (szerk.): *Ifjúság 2000, Tanulmányok I.*, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- Glózer, R. (2007). A diskurzuselemzés módja és értelme. In Feischmidt, M. (szerk.) *Kvalitatív módszerek az empirikus társadalom- és kultúrakutatásban*. ELTE.
- Gordon, H.R. & Taft, J.K. (2011). Rethinking youth political socialization: teenage activists talk back, *Youth and Society*, 43, 1499–1527, doi: 10.1177/0044118x10386087.
- Green, J., Edgerton, J., Naftel, D., Shoub, K. & Cranmer, S. J. (2020). Elusive consensus: polarisation in elite communication on the Covid-19 pandemic. *Science Advances*, 28(6), eabc2717.
- Habermas, J. (1999 [1962]). *A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. Osiris.
- Habermas, J. (2006). Political communication in media society: does democracy still enjoy an epistemic dimension? The impact of normative theory on empirical research. *Communication Theory*, 16(4), 411–426.
- Habermas, J. (2011). *A kommunikatív cselekvés elmélete*. Gondolat.
- Henn, M., Weinstein, M. & Wring, D. (2002). A Generation Apart? Youth and Political Participation in Britain. *The British Journal of Politics & International Relations*, 4 (2), 167–192.

- Illés, G., Körösenyi, A. & Gyulai, A. (2020). Gátépítéstől az ultipartiig – A természet elleni játszma endogenizálása az Orbán-rezsimben. In Körösenyi, A., Szabó, A. & Böcskei, B. (szerk.) *Vírusba oltott politika. Világjárvány és politikatudomány*. TK Politikatudományi Intézet, Napvilág Kiadó, 17–30.
- Kahne, J., Middaugh, E. & Allen, D. (2014). Youth, New Media, and the Rise of Participatory Politics. *Youth & Participatory Politics Research Network Working Papers*, No. 1, letöltve a https://clalliance.org/wp-content/uploads/files/ypp_workingpapers_paper01_1.pdf (2023.03.12.)
- Kallio, K.P. & Häkli, J. (2013). Children and young people's politics in everyday life. *Space and Polity*, 17(1), 1–16, doi: 10.1080/13562576.2013.780710.
- Kim, J. & Kim, E. J. (2008). Theorizing dialogic deliberation: everyday political talk as communicative action and dialogue. *Communication Theory*, 18, 51–70.
- Kitanova, M. (2020). Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis. *Journal of Youth Studies*, 23(7), 819–836, doi: 10.1080/13676261.2019.1636951.
- Klein, T. (2020). A közösségi (média)platformok társadalmi integrációs és dezintegrációs hatásai. *Glossa Iuridica*, VII/1-2., pp. 71–100.
- Kulynych, J. (1997). "Performing politics: foucault, habermas, and postmodern participation", *Polity*, Vol. 30 No. 2, pp. 315–346.
- Marián, B. (2020). A 15–29 évesek politikai, közéleti véleményei. In Nagy Ádám (szerk.): *A lábjegyzeten is túl. Magyar Ifjúságkutatás 2020*. Szociális Demokráciáért Intézet – Excenter Kutatóközpont, 219–258.
- Macnamara, J. (2012). Democracy 2.0: can social media engage youth and disengaged citizens in the public sphere? *Australian Journal of Communication*, 39(3), 65–86.
- Matthes, J. (2022). Social media and the political engagement of young adults: between mobilisation and distraction. *Online Media and Global Communication*, 1(1), 6–22.
- McAllister, I. (2020). Partisanship and political participation. In Oscarsson, H. & Holmberg, S. (szerk.). *Research Handbook on Political Partisanship*, Edward Elgar Publishing Limited, 266–280.
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E. & Moules, N.J. (2017). Thematic analysis: striving to meet the trustworthiness criteria. *International Journal of Qualitative Methods*, 16(1), 1–13. doi: 10.1177/1609406917733847.
- Oross, D. (2016). A magyar fiatalok politikai részvételének változása. *Metszetek – Társadalomtudományi folyóirat*, 5(4), 25–41.
- Oross, D. (2021). Ifjúságpolitika 1956 után Magyarországon. In Bódi, Ferenc; Savova, Ralitsa (szerk.) *Bátorság a politikában*. Gondolat, Társadalomtudományi Kutatóközpont, 277–297.
- Oross, D. & Szabó, A. (2019). Aktív és fiatal = Magyar egyetemista? In Szabó, A., Susánszky, P. & Oross, D. (szerk.) *Mások vagy ugyanolyanok? Belvedere Meridionale–TK PTI*, 35–65.
- Oser, J., Hooghe, M. & Marien, S. (2013). Is online participation distinct from offline participation? A latent class analysis of participation types and their stratification. *Political Research Quarterly*, 66(1), 91–101. doi: 10.1177/1065912912436695.
- Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble. What the internet is Hiding from You*. The Penquin Press.
- Pálffy-Madarász Eszter (2016). *Lesz egy kóla! Magyar nyelvű kéréstípusok és -stratégiák mozibűfés diskurzusok korpuszában*. Doktori (PhD) értekezés. PTE BTK.
- Pelter, Z. (2020). Pandemic participation: youth activism online in the Covid-19 crisis, elérhető: <https://www.unicef.org/globalinsight/stories/pandemic-participation-youth-activism-online-Covid-19-crisis> (2022.06.15.).
- Phelps, E. (2004). Young Citizens and Changing Electoral Turnout, 1964–2001. *The Political Quarterly*, 3, 238–248.

- Quintelier, E. (2007). Differences in political participation between young and old people. *Contemporary Politics*, 13(2), 165–180. doi: 10.1080/13569770701562658.
- Rovny, J., Bakker, R., Hooghe, L., Jolly, S., Polk, G.M., Jonathan, S.M. & Vachudova, M.A. (2022). Contesting Covid: the ideological bases of partisan responses to the Covid-19 pandemic. *European Journal of Political Research*, 61(4), 1155–1164.
- Searle, J. (1969). *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.
- Skoric, M. M., Zhu, Q., Goh, D. & Pang, N. (2016). Social media and citizen engagement: a meta-analytic review. *New Media and Society*, 18(9), 1817–1839.
- Snow, D. A., Soule, S. A. & Kriesi, H. (2004). *The Blackwell Companion To Social Movements*, Blackwell Publishing.
- Szabó, A. & Déri, A. (2023). Talk or something more? Covid-19 and youth discourses of participation. *Qualitative Research Journal*. doi: 10.1108/QRJ-02-2023-0031
- Szabó, A. (2016) Előszó. In Szabó Andrea (szerk.). Racionálisan lázadó hallgatók II. Apátia – Radikalizmus – posztmaterializmus a magyar egyetemisták és főiskolások körében. Belvedere Meridionale – MTA TK PTI, 9–14.
- Szabó, A. (2018). A magyar fiatalok politikához való viszonya. In Székely, L. (ed.). *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Kutatópont Kft., Enigma 2001 Kiadó és Médiaszolgáltató Kft., 435–458.
- Szabó, A. & Kern, T. (2012). A magyar fiatalok politikai aktivitása. In Bauer, B. (ed.): *Arctalan (?) nemzedék. Ifjúság 2000–2010*. NCSSZI.
- Szabó, A. & Oross Dániel (2017). Előszó. In Szabó, A. & Oross, D. (szerk.): *Csendesek vagy lázadók? A hallgatók politikai orientációi Magyarországon*. MTA TK PTI-Belvedere Kiadó, 7–12.
- Szabó, M. (1998). *Társadalmi mozgalmak és politikai tiltakozás*, Rejtjel politológiai könyvek
- Szabó M. (2001). *Társadalmi mozgalmak és politikai tiltakozás*. Rejtjel politológiai könyvek.
- Tarrow, S. (1994). *Power in Movement Social Movements Collective Action and Politics*. Cambridge University Press.
- Theocharis, Y. (2015). The conceptualisation of digitally networked participation. *Social Media & Society*, 1(2), 1–14. doi: 10.1177/2056305115610140.
- Theocharis, Y. & van Deth, J.W. (2017). *Political Participation in a Changing World. Conceptual and Empirical Challenges in the Study of Citizen Engagement*, Routledge.
- Tilly, C. (1978). *From Mobilization to Revolution*, Random House, New York, NY.
- van Deth, J. (2021). What is political participation? *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. doi: 10.1093/acrefore/9780190228637.013.68 (2022.06.15.).
- Verba, S. & Nie, N.H. (1972). *Participation in America: Political Democracy and Social Equality*. University of Chicago Press.
- Vromen, A., Xenos, M. & Loader, B. (2015). Young people, social media and connective action: from organisational maintenance to everyday political talk. *Journal of Youth Studies*, 18(1), 80–100, doi: 10.1080/13676261.2014.933198.
- Weiss, J. (2020). What is youth political participation? Literature review on youth political participation and political attitudes. *Frontiers in Political Science*, 2(1). doi: 10.3389/fpos.2020.00001
- Wortham, S. & Reyes, A. (2021). *Discourse Analysis beyond the Speech Event*. 2nd ed., Routledge.
- Zinnecker, J. (2006 [1986]). A fiatalok a társadalmi osztályok terében. Új gondolatok egy régi témához. In Gábor, K. & Jancsák, Cs. (szerk.): *Ifjúságsszociológia. Szemelvények*. Belvedere Meridionale, 69–94.

DISCOURSES OF POLITICAL PARTICIPATION AMONG YOUNG HUNGARIANS**Abstract**

Different macro- and meso-level theories of youth political participation focus on who participates in political action and why. However, little is known about how young people interpret these forms of participation and whether their actual participation is structured along these interpretations. Our study aims to show what discourses of political participation can be identified in Hungary and which are specific to young people. This question is particularly relevant in the pandemic that emerged after COVID-19, which confined young people's everyday interactions and political activism to the online space for almost two years. According to our 'Asteroida Effects' hypothesis, new forms of political participation may have emerged, which may have reinterpreted the previous dynamics between online and offline participation. After the third wave of the pandemic and during the fourth wave, we conducted six focus group discussions and eight semi-structured online interviews, which we analysed through discourse analysis. Our results show that, at least in part, young people have redefined political participation due to the asteroid impact and have included communication about it in the meaning field of political participation.

Keywords: speech acts, discourses of political participation, young people, COVID-19